

بررسی امکان
اعطای شخصیت حقوقی
به هوش مصنوعی

چرا بحث اعطای شخصیت حقوقی به هوش مصنوعی مطرح شده است؟

01

افزایش استقلال تصمیم‌گیری در
هوش مصنوعی

03

گسترش فعالیت اقتصادی و
قراردادی

AI

02

خلأ قانونی در تعیین مسئولیت
حقوقی و مدنی

04

پیشنهادهای بین‌المللی

بنا به تعریفی که سند ملی هوش مصنوعی (مصوب ۱۴۰۳ شورای عالی انقلاب فرهنگی) به عنوان تنها تعریف قانونی از آن ارائه داده، هوش مصنوعی «به توانایی ماشین برای انجام عملکردهای خودکار و نظاممند از جمله یادگیری، درک، استنتاج، حل مسئله، پیشبینی، تصمیم گیری و اقدام از طریق به کارگیری دانش و اطلاعات و پردازش داده گفته میشود که منشأ اثرگذاری های گسترده بر انسان و روابط انسانی در محیط فیزیکی یا مجازی و همچنین بازتاب های زیست محیطی است. هوش مصنوعی ماهیتی داده ای، شبکه ای، الگوریتمی، خوشه ای، لایه ای و یکپارچه، مبتنی بر منطقه ای کلاسیک و سایر منطقه ای نوین دارد.»

چنین هوش مصنوعی ای که بنا به تعریف، می تواند بر محیط پیرامون تاثیر بگذارد، لاجرم موجب ایجاد آثار حقوقی خواهد شد.

جهت اعتباردهی به معاملات الکترونیکی منعقدشده از طریق هوش مصنوعی دو راهکار وجود دارد:

◎ باید معتقد به عدم اعتبار قراردادهای منعقدشده توسط هوش مصنوعی بود

◎ باید نقش هوش مصنوعی را از نظر حقوقی به نحوی توجیه کرد که به اعتبار قراردادهای منعقدشده خللی وارد نشود.

۳ نظریه موجود در توجیه نقش هوش مصنوعی از نظر حقوقی:

این تلقی از دو نظام:

۱. «مسئولیت ناشی از مالکیت و نگهداری اشیا»

۲. «مسئولیت ناشی از تولید و عرضه کالا» بهره میبرد.

به منزله شیء یا محصول

این نظریه اگرچه به لحاظ ثبوتی قابلیت حل مسئله را دارد، اثبات آن نیز دشوار است.

به عبارت دیگر، مبانی نظری قابل اعتنایی برای تلقی شخصیت حقوقی برای هوش مصنوعی وجود دارد.

اما از یک سو ممیزات شخص حقوقی قابل انطباق کامل بر ویژگی های هوش مصنوعی نیست.

اعطای شخصیت حقوقی

با پذیرش این نظریه، همه تعهدات قراردادی به دوش دارند و بسایت که از نماینده الکترونیکی بهره میبرد، خواهد بود. حتی آثار اشتباهات و خطاهایی که در جریان استفاده از نماینده الکترونیکی و عملکرد مستقل آن به وجود میآید.

رابطه نمایندگی

نقد نظریه نمایندگی:

❑ فقدان اراده و رضایت:

نماینده حقیقی برای پذیرش نمایندگی نیاز به رضایت دارد، در حالی که نماینده الکترونیکی فاقد اراده و توان ابراز رضایت است.

❑ نقش اراده در تشکیل قرارداد:

در حقوق سنتی، اراده نماینده در ساختار عقد اهمیت دارد، ولی نماینده الکترونیکی چنین اراده‌ای ندارد.

❑ استناد به حقوق کامن‌لا:

گرچه در برخی نظام‌های کامن‌لا (مثل انگلیس و آمریکا) نیازی به اهلیت کامل برای نمایندگی نیست، اما حتی در این نظام‌ها هم داشتن حدی از اهلیت الزامی است. بنابراین، نماینده الکترونیکی نمی‌تواند مشمول این قواعد شود.

❑ در نتیجه، حتی در حقوق‌های منعطف‌تر نیز نماینده الکترونیکی نمی‌تواند به‌عنوان نماینده حقوقی تلقی شود، بلکه تنها ممکن است به‌عنوان ابزاری برای ابراز اراده اصیل در نظر گرفته شود، نه یک نماینده مستقل.

مبانی موجود جهت توجیه اعطای شخصیت حقوقی به هوش مصنوعی:

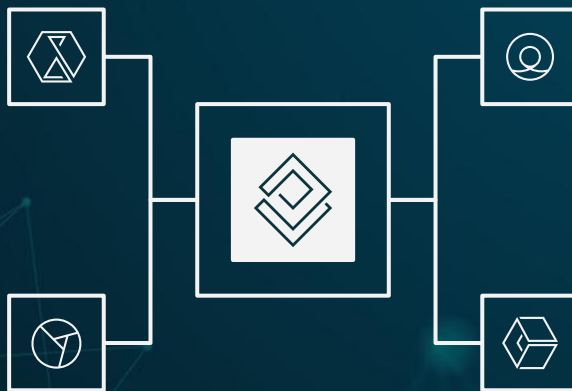
ممیزات هوش مصنوعی در صورت داشتن شخصیت حقوقی

قانونگذار باید در این خصوص تصمیم بگیرد که در کدام اداره ثبت شوند و شرایط ثبت، سامانه هایی که میتوانند ثبت شوند و یا باید ثبت شوند و مسئولین ثبت آنها و ... را نیز مشخص کند.

نام مشخص

اقامتگاه

تعیین اقامتگاه برای سامانه های هوشمند نیازمند قانون گذاری صریح است؛ اقامتگاه می تواند محل ثبت، محل اقامت مالک، یا محل انجام فعالیت عمده سامانه باشد.

در صورت واجد بودن آن با چه نظام حقوقی ملی در ارتباط است و تشکیل، حیات و انحلال آن تابع چه قانونی است و حقوق و تکالیف او با توجه به چه قانونی تعیین میشود.

تابعیت

دارائی

در صورت داشتن شخصیت حقوقی، حداقل از جهت مسئولیت مدنی و جبران خسارت توسط آنها، وجود دارایی مستقل ضروری است تا خسارات وارده از طریق این دارایی قابل جبران باشد.

نقد نظریه شخصیت حقوقی هوش مصنوعی:

۱. فقدان درک و شعور ذاتی

۲. عدم استقلال واقعی

۳. فقدان قابلیت تحمل نفع و ضرر

۴. مشکل مسئولیت پذیری و جبران خسارت

۵. ابهام در موضوع دارایی و زوال شخصیت

۶. تفاوت در اداره و کنترل

منابع قانونی:

عهدنامه سازمان ملل متحد درباره
استفاده از ارتباطات الکترونیکی
در قراردادها

قوانین کشورهای کانادا،
استرالیا، آلمان و ایالات
متحده

دستورالعمل تجارت
الکترونیکی اتحادیه اروپا

قانون نمونه آنسیترال در
تجارت الکترونیکی

بند م ماده ۲ قانون تجارت الکترونیک:

«شخص»: اعم است از شخص حقیقی و حقوقی یا سیستم‌های رایانه ای تحت کنترل آنان.

نتیجه گیری:

اعطای شخصیت حقوقی به سامانه‌های هوشمند، گرچه یکی از راهکارهای مطرح در مدیریت فعالیت‌های آن‌هاست، اما در میان حقوقدانان غربی طرفدار چندانی ندارد و وارد قوانین، رویه‌های قضایی یا کنوانسیون‌های بین‌المللی نشده است. در ایران نیز ظاهر بند (م) ماده ۲ قانون تجارت الکترونیکی در شناسایی این شخصیت قابل دفاع نبوده و از سوی حقوق‌دانان پذیرفته نشده است.

هرچند سامانه‌های هوشمند ممکن است از نظر علمی و فقهی ظرفیت‌هایی برای دریافت شخصیت حقوقی داشته باشند، اما به دلیل خلأهای جدی در مسائل حقوقی نظیر اهلیت استیفا، اقامتگاه، تابعیت و دارایی، قواعد رایج اشخاص حقوقی به راحتی قابل تطبیق با آن‌ها نیست. بنابراین، فرض شناسایی شخصیت حقوقی به تنهایی نمی‌تواند راه حل مناسبی باشد و ممکن است بر مشکلات حقوقی بیفزاید.

اعطای شخصیت حقوقی به این سامانه‌ها تنها در صورتی موجه خواهد بود که بر پایه‌ی پژوهش‌های جامع فنی، اقتصادی، امنیتی و فرهنگی انجام شود و هم‌زمان، چالش‌های حقوقی نیز به درستی رفع شوند.

مشكرم!

CREDITS: This presentation template was created by **Slidesgo**, including icons by **Flaticon**, and infographics & images by **Freepik**.